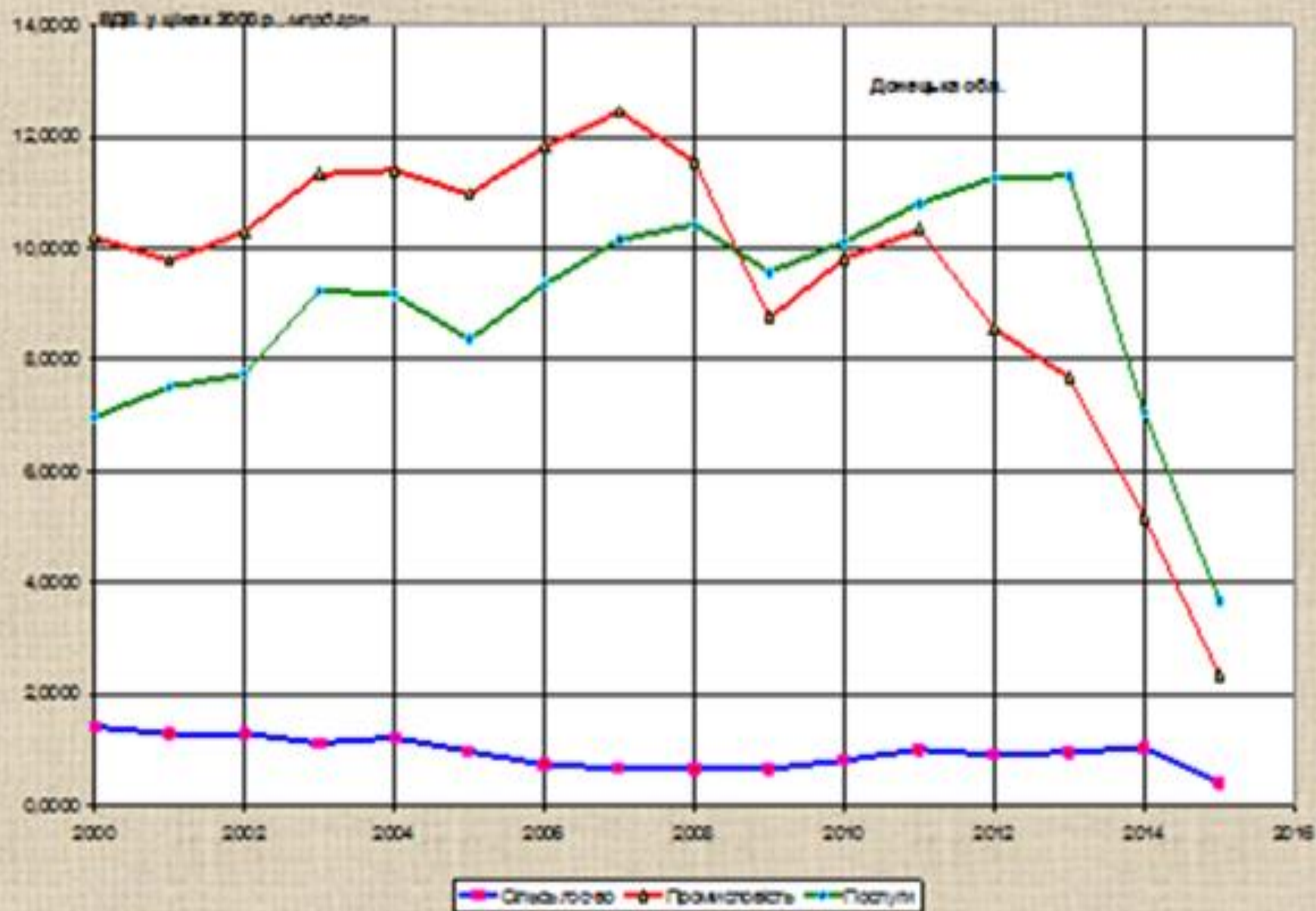

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ: СТРАТЕГІЧНІ СЦЕНАРІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ З ПОЗИЦІЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ та СМАРТ- СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

Еволюція індустрії Донбасу. Внесок іноземного капіталу.

- **1. Індустрія Донбасу 1.0 – Бахмутські солеварні (17-18 ст.).**
- **2. Індустрія Донбасу 2.0. – Вугілля, чавун (Гаскойн, Юз, Гартман, Боссе та інші – 19 ст.).**
- **3. Індустрія Донбасу 3.0 – Металургія, машинобудування, «Всесоюзна кочегарка» (американське устаткування та фахівці – 30-ті роки, устаткування по репараціям з Німеччини – 50-ті роки 20 ст.).**
- **4. Індустрія Донбасу 4.0 – (Кіберфізичні системи, Угода про Асоціацію з ЄС – 21 ст.)**

- У програмному документі політики ЄС **“Стратегія для розумного, стійкого та інклюзивного розвитку, що сприяє громадській згуртованості - Європа 2020”**, говориться, що “...на національному рівні держави- члени матимуть на меті реформування національних і регіональних систем бізнесу, щоб вони заохочували розвиток передового досвіду і інтелігентної (смарт) спеціалізації”.
- Європейська комісія очікує, що національна і регіональна влада на усій території ЄС готує наукові дослідження та інноваційні стратегії для **смарт-спеціалізації** з метою використання коштів структурних фондів ЄС і збільшення синергії між різними політиками ЄС, національних і регіональних, а також державних і приватних інвестицій.
- **Розумна спеціалізація - це виявлення унікальних функцій і активів кожної країни і регіону, підкреслення конкурентних переваг кожного регіону і зосередження уваги регіональних партнерів на баченні майбутніх досягнень. Це також означає зміцнення регіональної інноваційної системи, збільшення потоку знань і розповсюдження користі інновацій у регіональній економіці.**

Катастрофа Донбасу

- Потрібно організувати із залученням коштів іноземних державних та приватних донорів постійно діючу щорічну або що дворічну міжнародну конференцію **«Катастрофа Донбасу: економічне, екологічне та соціальне відновлення»** метою якої повинно стати утворення **Міжнародного фонду «Відновлення Донбасу»**, який би передбачав створення відповідних галузевих відділень:
- **екологічного** – з фінансування проектів ліквідації наслідків закриття та затоплення шахт та їх шкідливого впливу на довкілля;
- **соціального** – з фінансування проектів в сфері освіти (загальної, професійної, вищої), сприяння підприємницьким університетам (в тому числі реалізації проекту «Інноваційного ліфта «від школи – до Європи»», розвитку кооперативного руху на селі та в ОТГ, охороні здоров'я, модернізації житлово-комунального господарства, рекреації, інклюзивного розвитку, туризму;
- **неоіндустріальної модернізації** - з фінансування проектів «Індустрії 4.0», створення мережі індустріальних парків, організації сучасних високотехнологічних виробництв, шляхом приєднання до високотехнологічних європейських та світових кластерів та інр.;
- **наукового та інноваційного** - з фінансування проектів інноваційної інфраструктури (бізнес-інкубаторів, наукових парків, технопарків), сектору ІТ-індустрії, НДДКР з пріоритетних середньострокових науково-технічних напрямів розвитку регіонів.
- Для реалізації цих проектів на законодавчому рівні в регіоні потрібно створити спеціальний режим інноваційно-інвестиційної діяльності (по аналогії з досвідом Ірландії та Фінляндії він може бути названий «Інноваційним офшором»), який буде передбачати стимулюючі умови у сфері оподаткування, кредитування, митної політики для устаткування та особливий режим вального курсу для реалізації цих проектів.

Інноваційний офшор

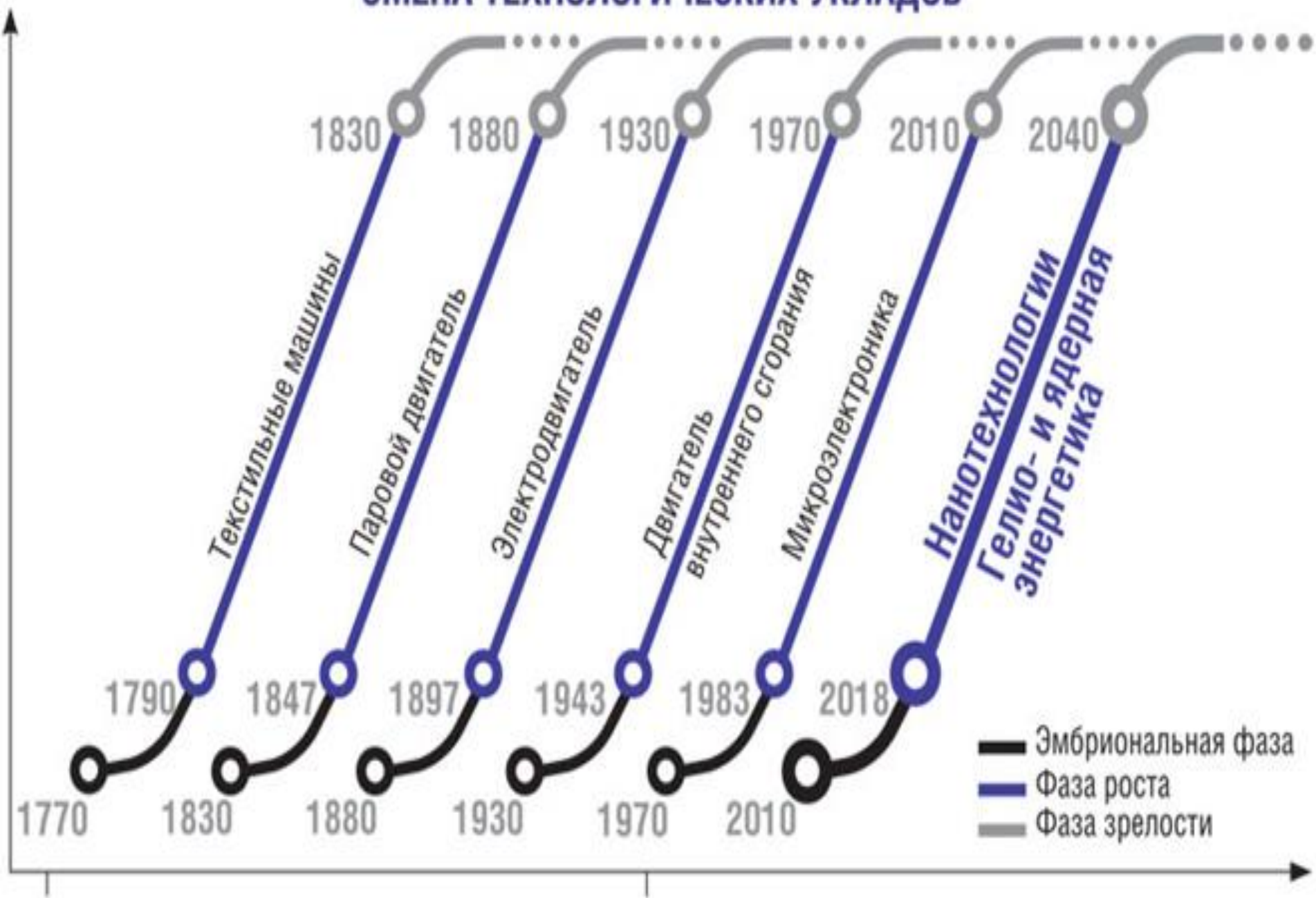
Спеціальні режими для інноваційних регіональних проектів:

- Податковий режим
- Кредитний режим
- Митний режим
- Режим валютного курсу

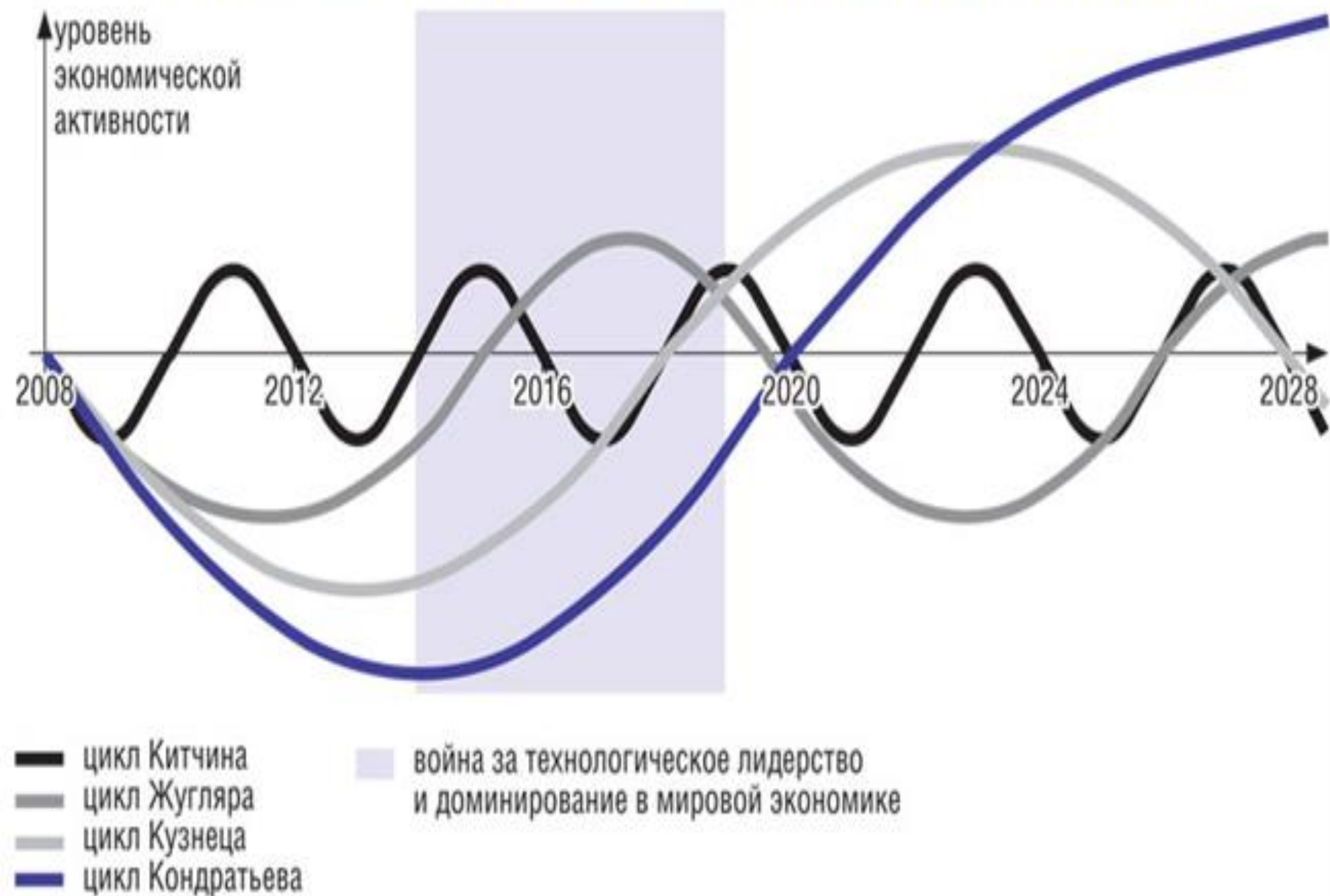
Доля уклада в экономике страны. %

Страны	Уклады			
	III	IV	V	VI
США	10	20	60-65	5-7
Россия	25-30	55-60	15-20	1,5
КИТАЙ	30-35	40-45	30-35	3
Украина	55-60	30-35	5-7	0,1

СМЕНА ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ УКЛАДОВ

ГЛОБАЛЬНЫЙ КРИЗИС КАК СОЧЕТАНИЕ ЦИКЛИЧЕСКИХ КРИЗИСОВ

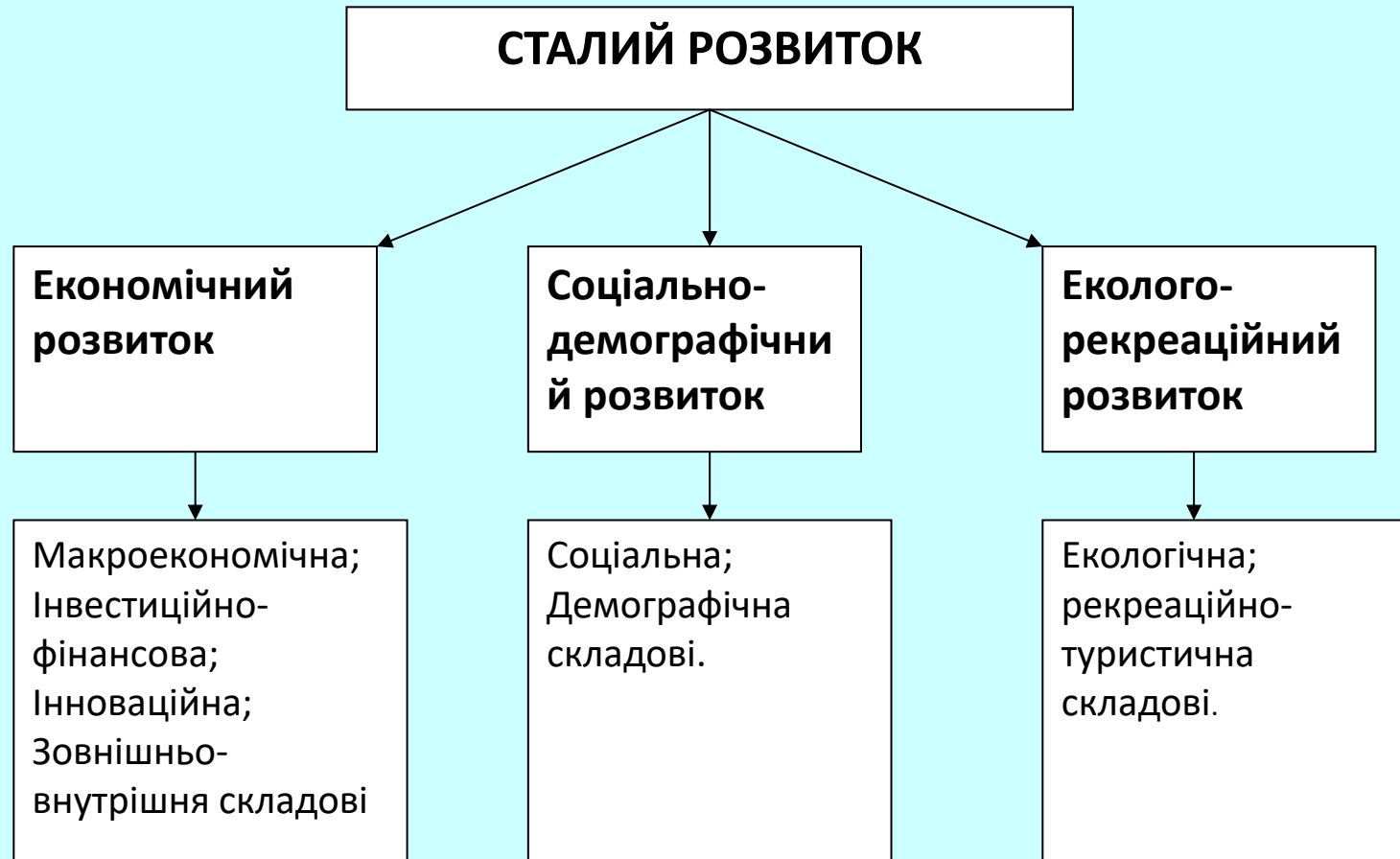
методологія визначення інтегрального індексу рівня СЕЕ розвитку регіонів України включає наступні етапи:

1. Обчислення динаміки індикаторів складових розвитку за даними Держстату України, НБУ та макроекономічного моделювання.
2. Визначення вектору порогових (нижній поріг, нижнє оптимальне, верхнє оптимальне, верхній поріг) значень індикаторів.
3. Вибір нормуючих коефіцієнтів з діапазону зміни індикаторів та порогових значень.
4. Перетворення динамічних рядів індикаторів та порогових значень з метою виключення їх від'ємних значень.

методологія визначення інтегрального індексу рівня СЕЕ розвитку регіонів України включає наступні етапи:

5. Проведення нормування індикаторів та порогових значень за єдиним нормувальним коефіцієнтом для кожного індикатора та його порогових значень.
6. Визначення “динамічних” вагових коефіцієнтів індикаторів та порогових значень для кожного складника з використанням методу “Головних компонент” та методу “Ковзної матриці”.
7. Розрахунок динамічного ряду інтегрального індексу індикаторів та порогових значень кожної складової та напряму розвитку за мультиплікативною формою (згортка першого та другого рівня).
8. Визначення “динамічних” вагових коефіцієнтів складових СЕЕ розвитку (інтегральних індексів 1-2-го рівнів) та вагових коефіцієнтів інтегральних порогових значень.
9. Розрахунок динамічного ряду інтегрального індексу СЕЕ розвитку та інтегральних індексів порогових значень за мультиплікативною формою (згортка третього рівня).

СТРУКТУРА СКЛАДОВИХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

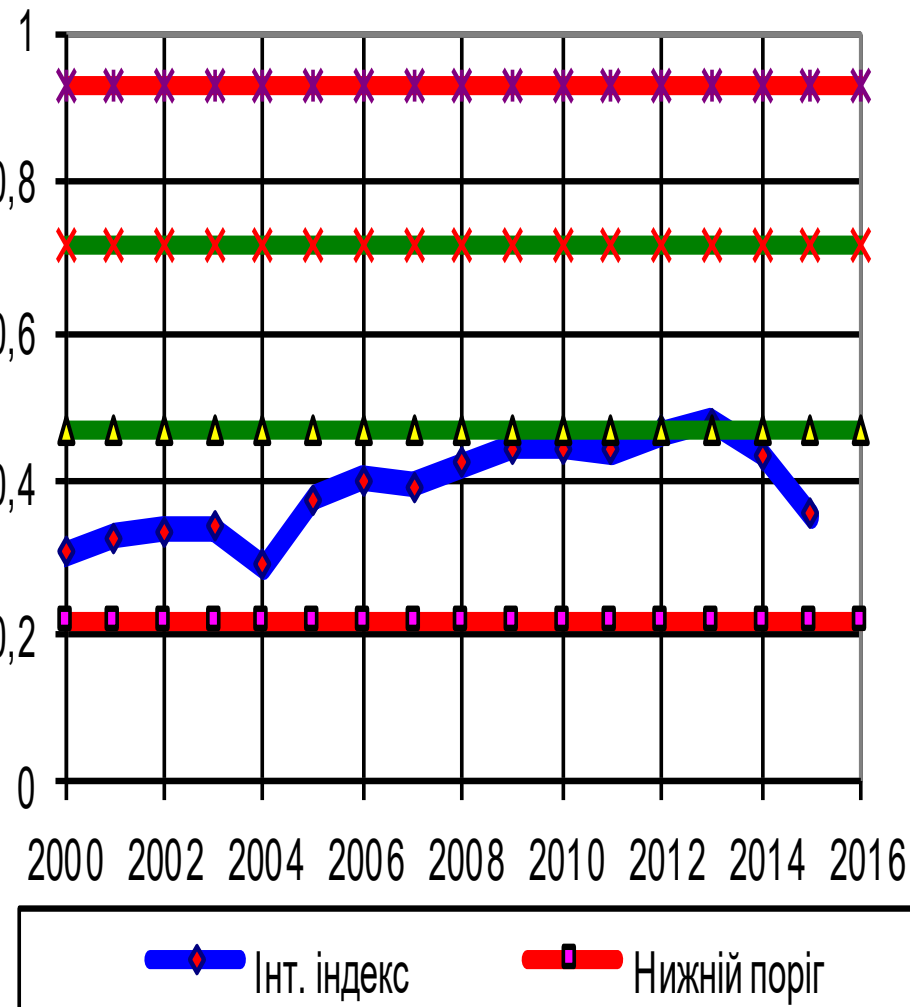

Складові сталого регіонального розвитку

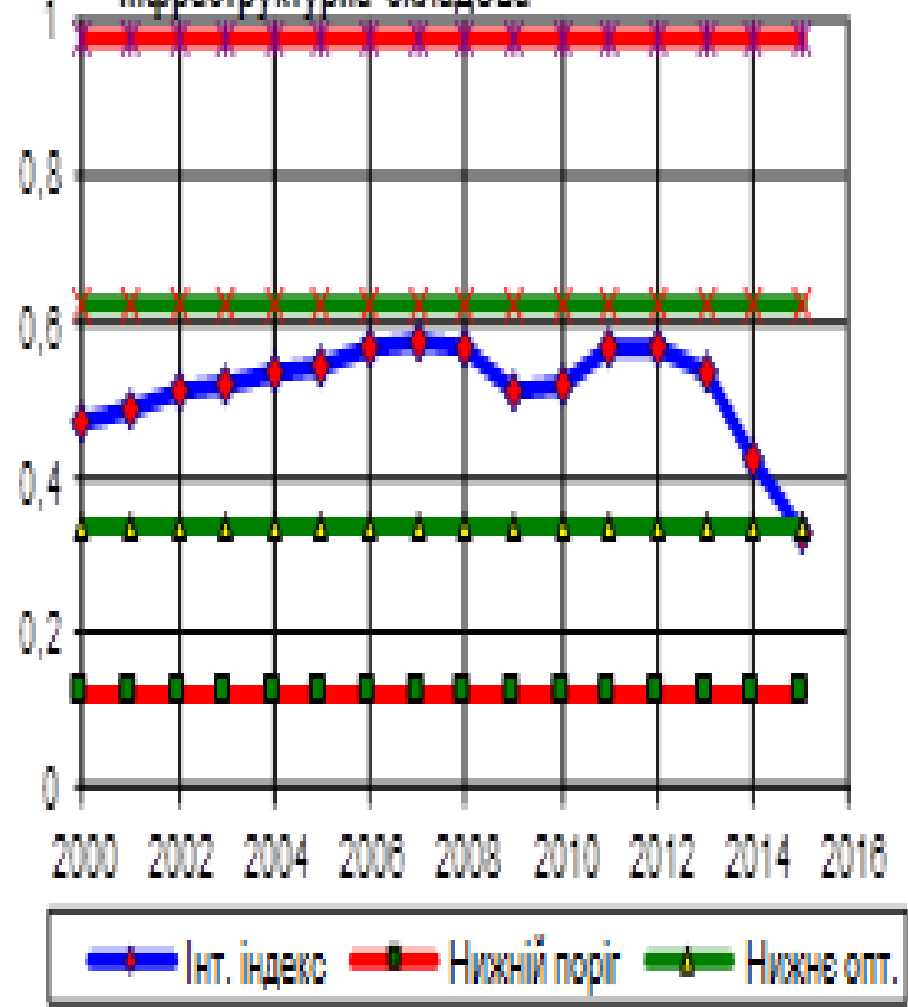
- **1. Макроекономічний розвиток:**
 - - структурна складова (7 показників);
 - - формальна та неформальна складові (7 показників);
 - - інфраструктурна складова (8 показників).
- **2. Інвестиційно-фінансовий розвиток:**
 - - інвестиційна складова (3 показника);
 - - фінансова складова (7 показників).
- **3. Інноваційний розвиток (8 показників).**
- **4. Соціально-демографічний розвиток:**
 - - соціальна складова (8 показників);
 - - демографічна складова (7 показників).
- **5. Еколого-рекреаційний розвиток:**
 - - рекреаційно-туристична складова (3 показники);
 - - екологічна складова (6 показників).
- **6. Зовнішньо-внутрішній економічний розвиток (8 показн.).**

Відносно позитивні складові

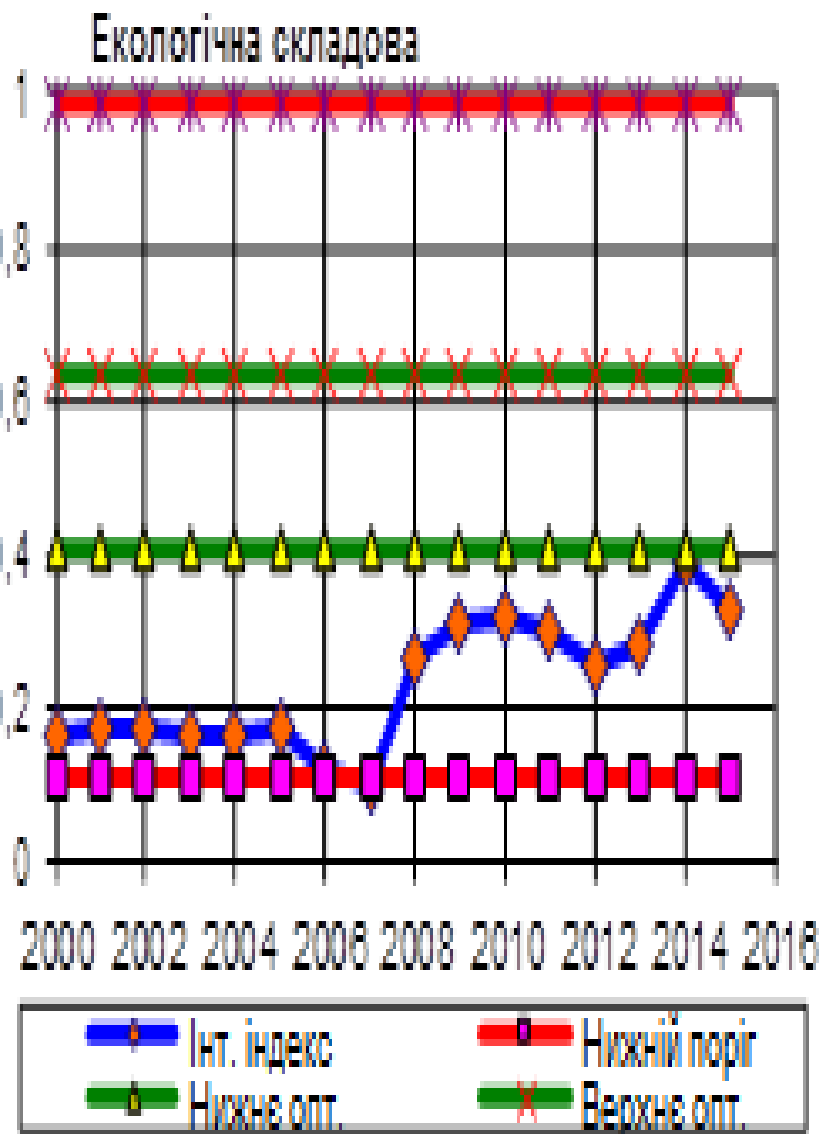
Макроекономічний розвиток

Інфраструктурна складова

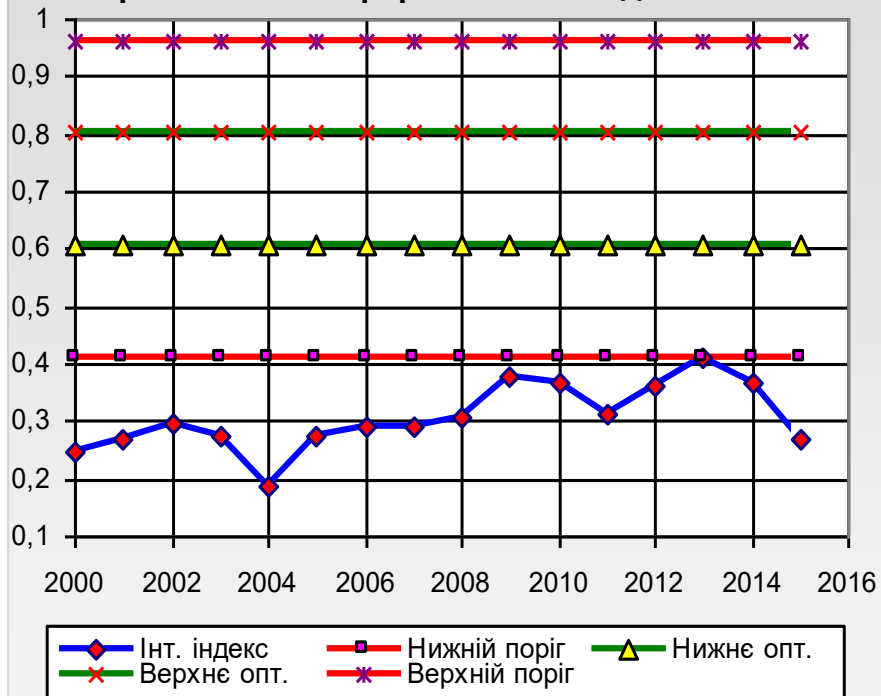

Відносно позитивні складові

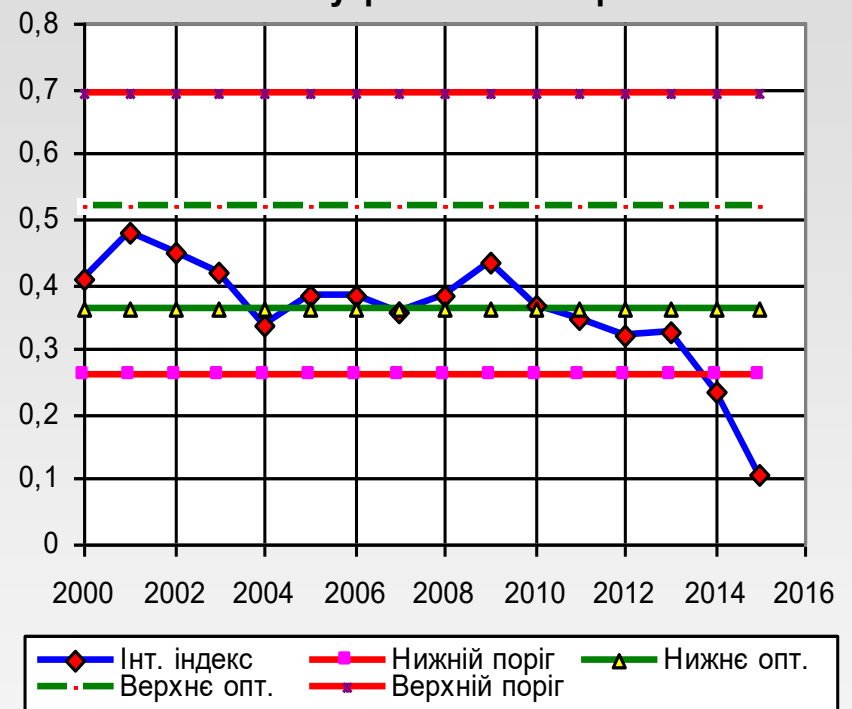

НЕГАТИВНІ СКЛАДОВІ

Формальна та неформальна складові

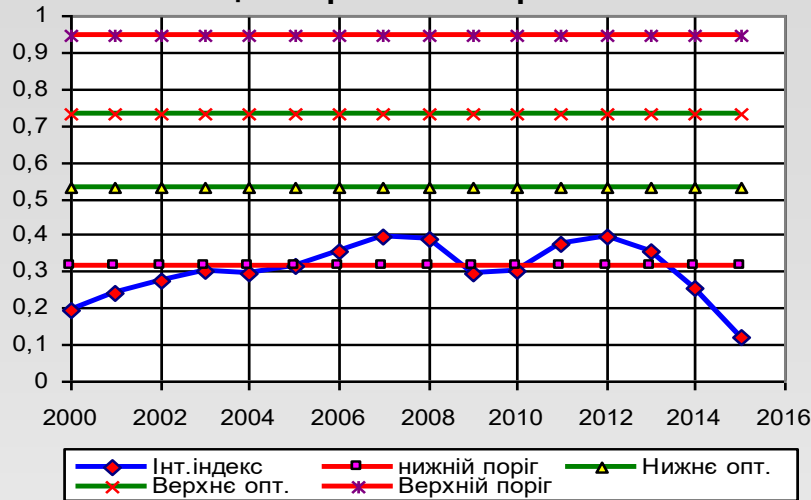

Зовнішньо-внутрішній екон. розвиток

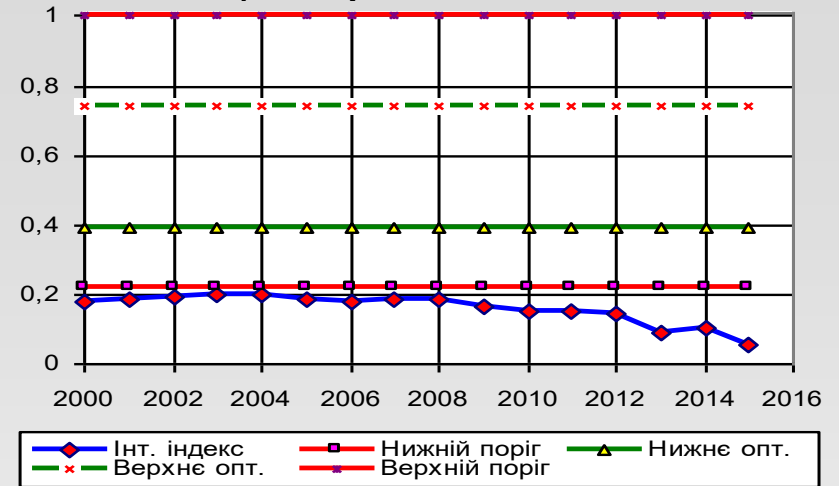

НЕГАТИВНІ СКЛАДОВІ

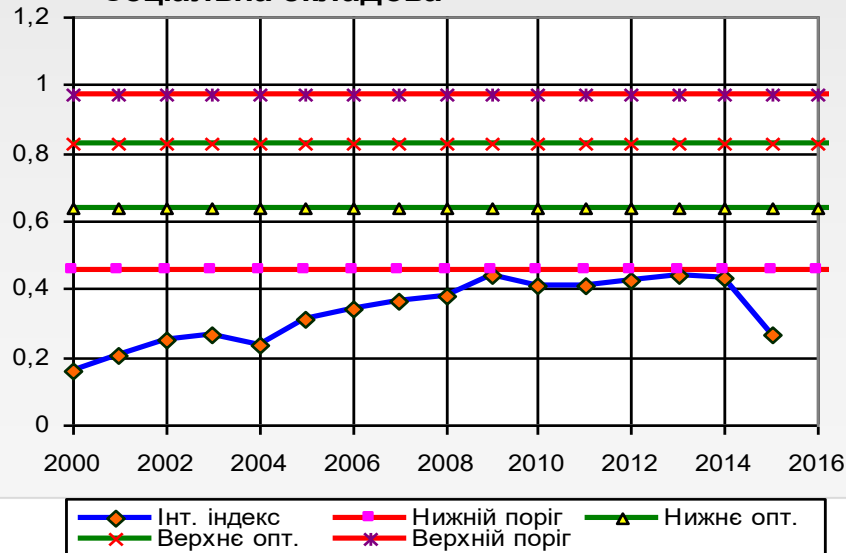
Інвестиційно-фінансовий розвиток

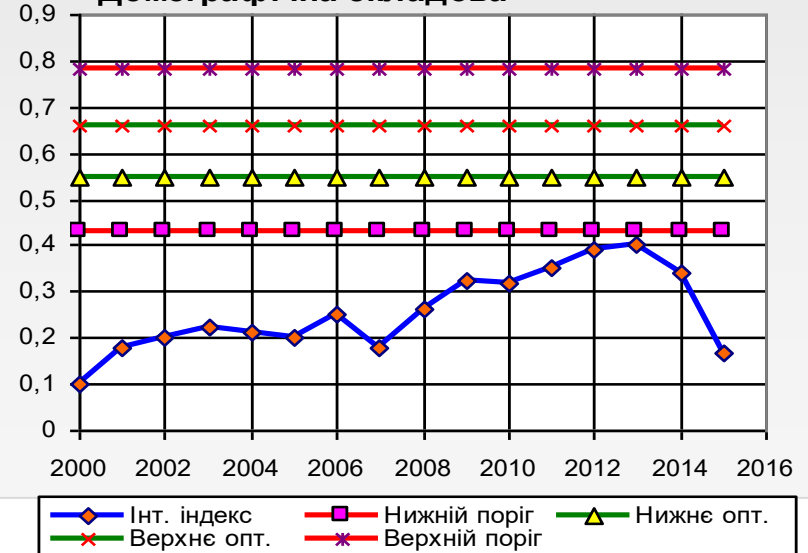
Інноваційний розвиток

Соціальна складова

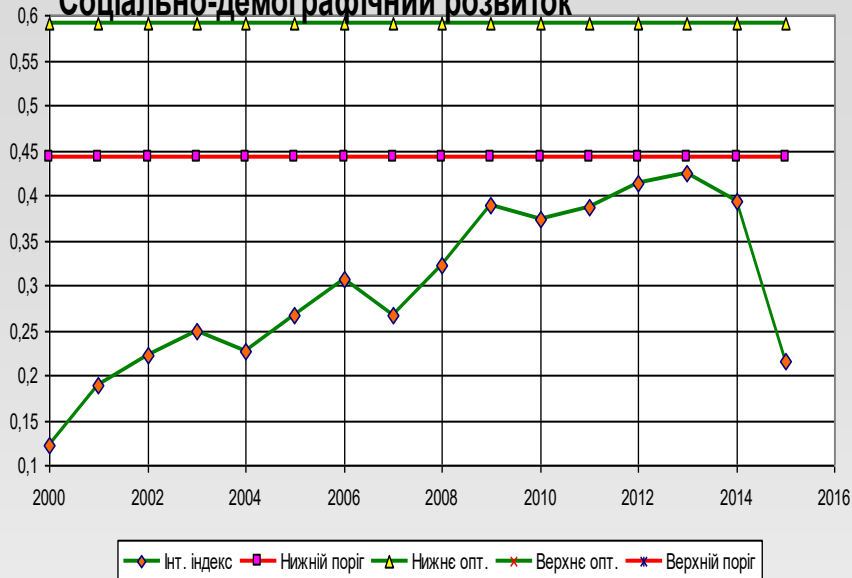

Демографічна складова

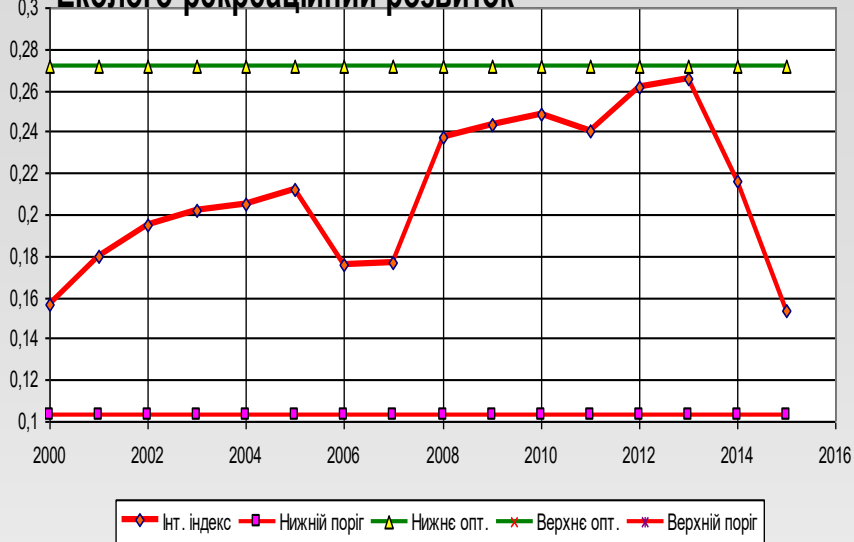

ІНТЕГРАЛЬНІ ІНДЕКСИ СКЛАДОВИХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

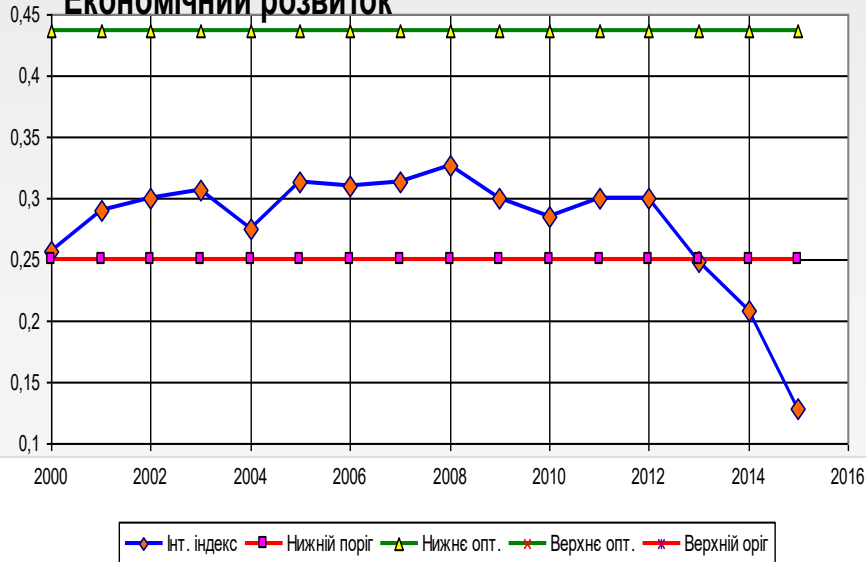
Соціально-демографічний розвиток

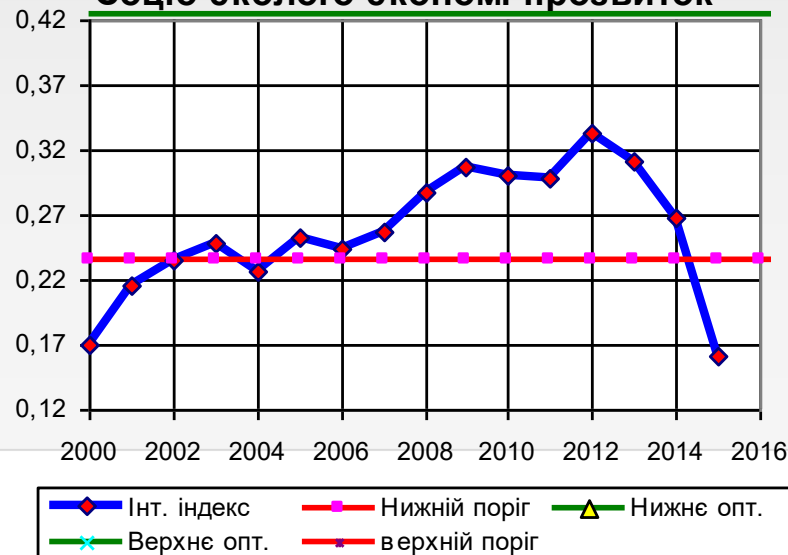
Еколого-рекреаційний розвиток

Економічний розвиток

Соціо-еколого-економіч. розвиток

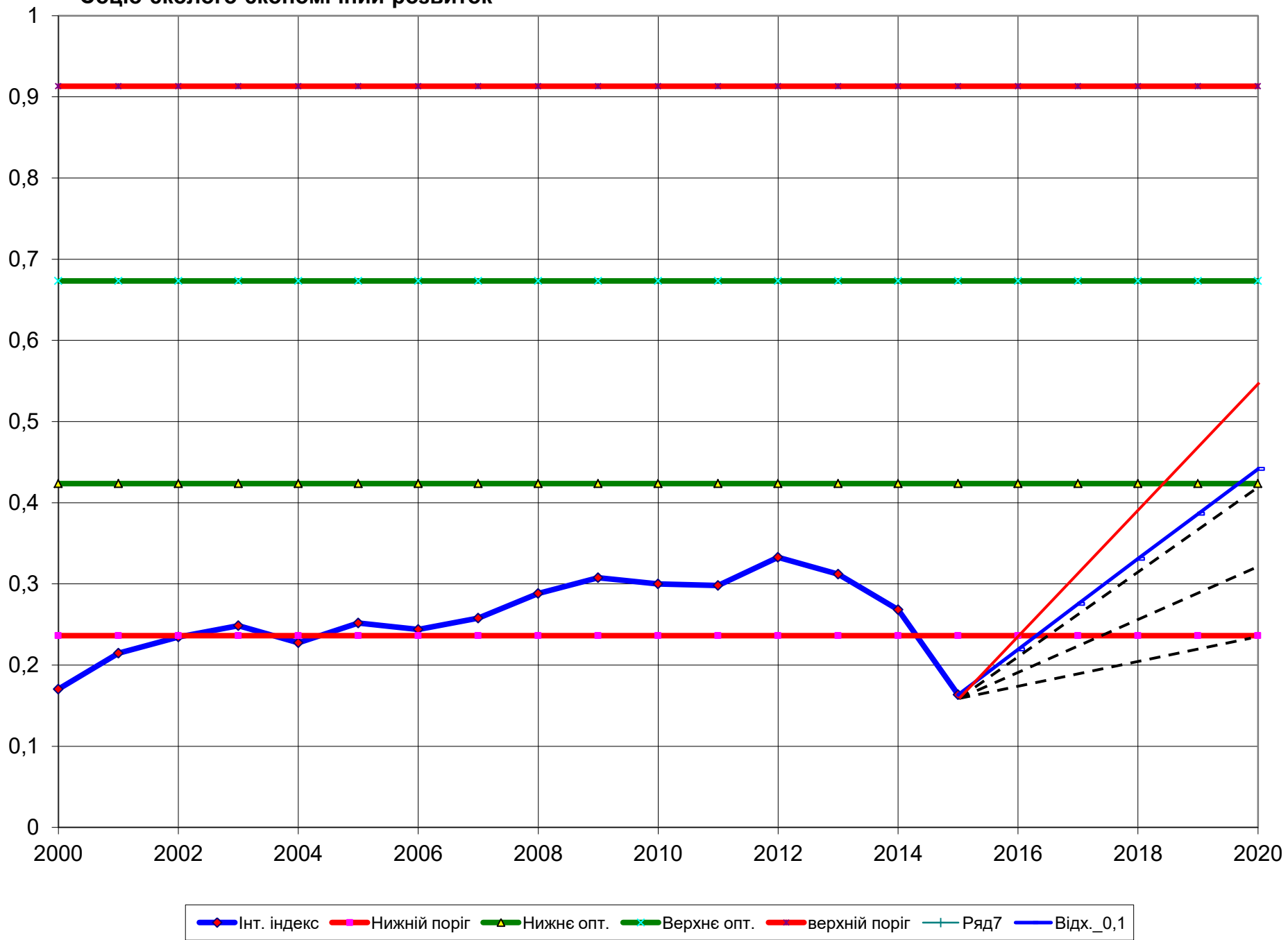
- I. **Інерційні сценарії розвитку за існуючими диспропорціями сталого розвитку:**

1. **Песимістичний** (замороження конфлікту з періодичними бойовими діями без широкомасштабної війни з РФ) – мінімальне прирощення інтегрального індексу до рівня нижнього порогового значення (0,2361).
2. **Реалістичний** (базовий) (замороження конфлікту без бойових дій, тобто стабілізація існуючого стану) – досягнення середнього значення інтегрального індексу сталого розвитку між значеннями нижнього порогового та нижнього оптимального значень (0,3298) .
3. **Оптимістичний** (повне вирішення конфлікту на Донбасі з контролем за кордоном) – приріст інтегрального індексу до рівня нижнього оптимального значення (0,4236) .

II. Збалансовані сценарії сталого розвитку:

1. Виконання умов оптимістичного сценарію за однаковими відхиленнями складових розвитку від середнього оптимального значення на рівні 0,1 для кожної складової **сталого розвитку** – приріст інтегрального індексу до рівня нижнього оптимального значення(0,4416) .
2. **Повноцінний сталий розвиток** – досягнення середнього оптимального значення кожної складової – приріст інтегрального індексу до рівня середнього оптимального значення(0,5435).

Соціо-еколого-економічний розвиток

ЗВЕДЕНІ НАЙВАЖЛИВІШІ МАКРОПОКАЗНИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДО 2020 р.

<i>Показник</i>	<i>Сценарії стратегії</i>				
	Песимист	Реаліст.	Оптиміст	Збаланс. (0,1)	Сталий розвиток
1. Збільшення номінального ВРП, <i>разів</i>	1,035	1,17	1,35	1,65	2,17
2. Збільшення реального ВРП на, (річна зміна), %	-31,7	-30,27	-10,3	9,7	44,5
3. Зменшення рівня тінізації, <i>разів</i>	0	1,02	1,05	1,3	1,5
4. Збільшення кап. Інвестицій, <i>разів</i>	1,09	1,5	2,16	4,3	6,1
5. Збільшення рівня інвестування, <i>разів</i>	1,06	1,32	1,6	2,6	2,8
7. Збільшення доходів зв. бюджету, <i>разів</i>	1,03	1,13	1,27	1,5	1,9
8. Збільшення рівня розподілу ВРП через бюджет, <i>разів</i>	1,01	1,06	1,14	1,85	2,2
9. Зменшення рівня тінізації доходів бюджету, <i>разів</i>	1,002	1,13	1,16	1,52	1,84
10. Збільшення ном. ЗП, <i>разів</i>	1,34	1,4	1,55	1,53	1,82
11. Зменшення рівня тінізації ЗП, %	1,04	1,12	1,25	1,5	1,84

Найбільший ефект соціо-еколого-економічного розвитку отримаємо при застосуванні сценарію повноцінного сталого розвитку області – рівновіддаленості інтегральних індексів складових розвитку від їх середніх оптимальних значень.

Запропонований підхід розробки стратегічних сценаріїв з позицій сталого розвитку є універсальним та може бути використаний для будь-якої країни, економічного або адміністративного району або області при плануванні на середньо- та довгострокову перспективу.

Взаємодія моделей індустріального розвитку

Порівняння рівня технологічності переробної промисловості деяких економічних районів і регіонів України з країнами ЄС, %

Країни, райони, регіони	Площа, тис. км ²	Населення млн. осіб	Рівень технологічності		
			Високий і середньо- високий	Середньо- низький	Низький
Словаччина	49	5,4	47,9	24,8	27,3
Донецький район	53,2	6,7			
Донецька обл.			8,6	84,2	7,2
Луганська обл.			38,6	50,8	10,6
Австрія	83,9	8,4	43,3	23,8	32,9
Причорноморський район	86,4	4,7			
Одеська обл.	33,3	2,4	25,9	10,2	63,9
Миколаївська обл.	24,6	1,2	16,5	21,7	61,8
Херсонська обл.	28,5	1,1	9,0	13,1	77,9

Рівень наукоємності продукції, %

реалізації

Рівень наукоємності продукції	Україна	Регіони	
		Дніпропетровська	Донецька
Високий	1,6	0,1	0,1
Виробництво комп'ютерів, електронної та обчислюваної техніки	0,6	0,1	
Виробництво основних фармацевтичних продуктів	1,0		0,1
Середньовисокий	10,1	6,3	6,9
Виробництво електричного устаткування	1,5	0,6	1,6
Виробництво машин і устаткування , не віднесених до інших угруповань	2,3	1,1	3,4
Виробництво автотранспортних засобів	2,8	1,6	0,4
Виробництво хімічних речовин та хімічної продукції	3,5	3,0	1,5

Рівень наукоємності продукції, % реалізації

Середньонизький	35,2	70,6	64,1
Металургійне виробництво	16,6	37,7	41,7
Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	3,3	1,7	6,1
Добувна промисловість та розроблення кар'єрів	10,8	26,8	14,3
Виробництво гумових та пластмасових виробів та іншої неметалевої мінеральної продукції	4,5	4,4	2,0
Низький	53,1	23,0	28,9
Виробництво харчових продуктів, напоїв, тютюну	21,2	8,3	7,2
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та ін. матеріалів	0,8	0,3	0,2
Виробництво виробів з деревини, паперу, поліграфічна діяльність	3,1	1,5	0,5
Виробництво меблів, ін. продукції	2,1	1,7	2,0
Постачання електроенергії, газу, пари та повітря	24,6	9,5	17,0
Водопостачання, каналізація, поводження з відходами	1,3	1,7	2,0

Критерии технологического развития современных обществ

Фазы развития: 1- подготовительная; 2- начальная ; 3 – развития; 4 - расцвета

Критерии	Традиционное (аграрное)	Индустриальное				Постиндустриальное				Неоиндустриальное			
Фаза	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Доля агросферы в добавленной стоимости ВРП	>50%	> 30% <50%	> 15% <30%	> 5% <15%	< 5%								
Доля занятых агросферы в общей занятости	>80%	<80% >50%	> 30% <50%	> 10% <30%	<10%								
Доля добавленной стоимости в материальной сфере						> 40% <50%	> 30% <40%	> 20% <30%	< 20%				
Доля занятых в материальной сфере						> 40% <50%	> 30% <40%	> 20% <30%	<20%				
Доля добавленной стоимости в отраслях промышленности высокой и средневысокой наукоемкости в ВВП (ВРП)										≤20%	>20 , ≤30%	>30%, ≤40%	>40 %
Доля занятых в отраслях промышленности высокой и средневысокой наукоемкости в общей численности занятых										≤20%	>20 , ≤30%	>30%, ≤40%	>40 %
Доля добавленной стоимости в сфере прогрессивных и креативных услуг в ВВП (ВРП)										≤20%	>20 , ≤30%	>30%, ≤40%	>40 %
Доля занятых в сфере прогрессивных и креативных услуг в общей численности занятых										≤20%	>20 , ≤30%	>30%, ≤40%	>40 %

Послуги

```
graph TD; A[Послуги] --> B[Традиційні]; A --> C[Прогресивні]; A --> D[Креативні];
```

Традиційні:

- торгівля;
- діяльність готелів і ресторан;
- операції з нерух. майном;
- надання ком. та інд. послуг;
- тимчасове розміщення та організація харчування.

Прогресивні:

- діяль. трансп. та зв'язку;
- фінансова діяльність;
- державне управління;
- охорона здоров'я;
- інформація і телеком;
- діяльн. у сфері адм. упр-я

Креативні:

- освіта;
- проф., наукова, та технічна діяльність;
- маркетинг, реклама;
- мистецтво, спорт, розваги.

ПРОПОЗИЦІЇ

- 1. Основою розробки відповідної Стратегії в Донецькій області може бути доопрацьована відповідно до сучасних умов **«Концепція стратегії інноваційного розвитку і модернізації економіки Агломерації «Північний Донбас»»**. Оскільки для проведення цієї роботи та її науково-методичного супровіду, потенціалу обласних і місцевих органів управління явно недостатньо пропонується створити з залученням коштів проектів міжнародної технічної допомоги **«Центр стратегування та оргпроекування «Донбас-2030»** як неприбуткову громадську спілку за участю експертної спільноти (Академія економічних наук України), підприємців регіону, та Агенцій регіонального та місцевого розвитку. Цей центр у тісній співпраці з Донецьким регіональним центром НАН України та МОН України може стати «мозковим центром» моніторингу та координації місцевих стратегій та програм відновлення та «розумної неоіндустріальної спеціалізації» Донбасу.

Пріоритети глобального розвитку промрегіонів

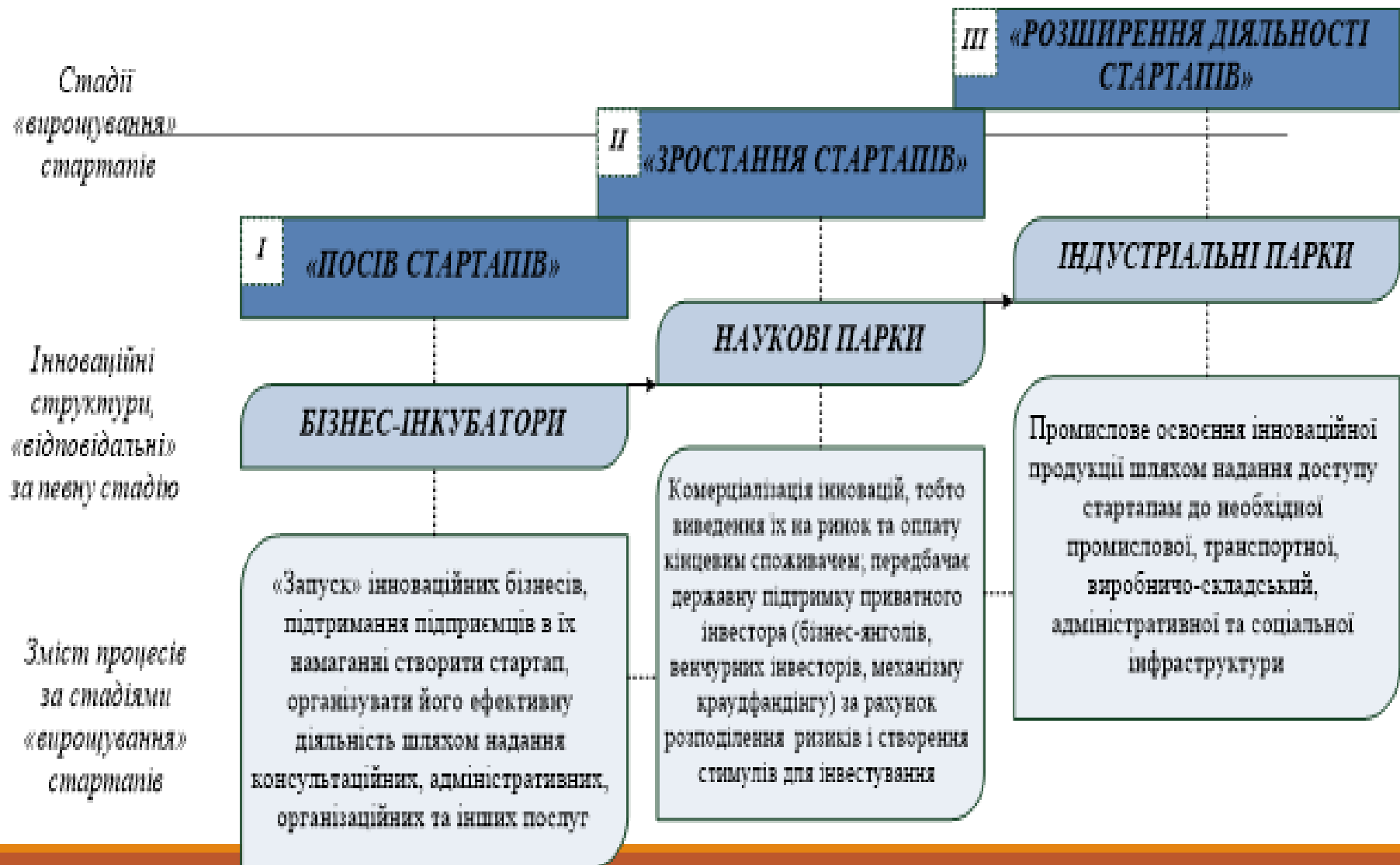
- **1. Розвиток науки та вищої освіти.**
- **2. Розвиток фінансової інфраструктури.**
- **3. Розвиток логістики (транспорт, зв'язок)**
- **4. Туризм.**
- **5. Соціальна інфраструктура (медицина, професійна освіта)**

- **2. Донецький науковий центр НАН України та МОН України може стати пілотним проектом зі створення регіональної інноваційної системи у якості своєрідного ядра, навколо якого буде формуватися сучасна регіональна інноваційна інфраструктура. На цій основі може бути започатковане формування мережі *корпорацій відновлювального (випереджаючого) розвитку* від окремих ОТГ до Донецького економічного району (у складі Донецької та Луганської областей). Ці корпорації можуть утворювати відповідні Фонди. Зокрема.**
- ***Фонд розвитку виробництва*** – для фінансування проектів інноваційної інфраструктури індустриальних парків, формування «точок зростання Індустрії 4.0», кластерів, розвитку фінансової інфраструктури (лізингу).
- ***Фонд інновацій та науково-технічного розвитку*** – для фінансування проектів бізнес-інкубаторів, наукових парків, технопарків, сектору ІТ-індустрії, НДДКР з пріоритетних середньострокових науково-технічних напрямів розвитку регіонів.
- ***Фонд соціального розвитку*** – для фінансування проектів в сфері освіти (загальної, професійної, вищої), сприяння підприємницьким університетам, охороні здоров'я, модернізації житлово-комунального господарства, рекреації, туризму.

3. Алгоритм «інноваційного ліфта» для поглиблення інтеграції університетської та академічної науки з виходом на європейський науково-освітній простір:

1) створення Філії або лабораторії головного по проблемі інституту НАН України при відповідній кафедрі українського університету-партнера; 2) укладання Угоди про співпрацю з європейським (іноземним) університетом-партнером та спільна участь в європейських науково-освітніх грантових програмах для отримання фінансування; 3) забезпечення структурних підрозділів, що займаються дослідженнями у сфері розвитку високих технологій (зокрема, наприклад, нано- та біотехнологій) взаємодоповнюючим обладнанням; 4) забезпечення кадрами, стажування, наукові обміни (студентами, аспірантами, докторантами, науковцями, викладачами); 5) забезпечення додаткового фінансування шляхом залучення коштів європейських, національних та регіональних програм, місцевих бізнес-структур або через систему різноманітних фондів; 6) підготовка пропозицій до вироблення національних та регіональних стратегій «smart-спеціалізації» та диверсифікації традиційних галузей спеціалізації регіонів і міст країн-партнерів; 7) введення на фізичних та біологічних спеціальностях університетів-партнерів спецкурсів «Основи економіки та підприємницької діяльності», «Економіка нанотехнологій», «Економіка біотехнологій»; 8) забезпечення бізнес-інкубування малих підприємств і тиражування нано- і біорозробок на базі місцевих інкубаторів, наукових та технопаркових структур університетів-партнерів, в тому числі з використанням схеми франчайзингу.

Модель "інноваційного ліфта" – від школи до Європи

**ДЯКУЮ за
Увагу!**